

Language Czech
Text

Neodcházejte! Jen se mění. A našim strojem změny je kůrovec

V Národním parku Česká Šumava v jižní části národního parku nacházíme dva zcela odlišné typy lesa. Jeden je pěstovaný (nebo původní blázkový), s velmi složeným složením dřeviny, velmi pestrý. Odolává mnoha nepříznivým vlivům, kterým je vystaven. V létě snáží dlouhodobě sucha, v zimě tvrdé mrazy.

Původní blázkový smíšený les v Národním parku Česká Šumava. Foto: Václav Sojka

Druhý typ lesa byl v minulosti zakládán lidmi, naposledy ve 20. a 30. letech minulého století po rozsáhlé mniškovské kalamitě, která zdecimovala původně nepěstovaný lidmi založený les. Ve snaze relativně rychle získat dobře zpracovatelné dřeviny nechali lesní hospodáři vysázet nově smrkové kultury. Na zdejších nepříliš vhodných stanovištích však byly smrkoviny v 40. letech našly a začaly na lidské práci.

Nepřivodná smrková les v Národném parku Česká a v carsko. Foto: Václav Sojka

Chtěli jste mne mět podle vlastních představ. Ale já; jsem ve skutečnosti jiný!

Aby **lovák** v lesích mohl **pohodlně** a bez velké námahy **hospodařit**, musely být **jistě**, **stromy stejného druhu a věku**, co nejrovnější a **pravidelně uspořádané**. Proto pod slovem les chápeme mnohem více lesy kulturní, než ty přirozené.

*Kulturní les - pravidelně uspořádané stromy stejného druhu a stáří, na zemi "čisto".
Foto: Václav Sojka*

Na **přirozené lesy** naopak máme tendenci hledat **skrz prsty**. Mnohdy mluvíme o nepořádku, houštině, **špatných sněhových** pohledy na **odumrající** a dokonce mrtvé **stromy**, tlejší dříve ležící **kámen krámem**. Ale právě to je **skutečná podstata** přirozeného **lesa**. Je pestřejší a vlastněm **šedějším**.

Přirozený les - pestrá mozaika stromů různých druhů a stářích, bohatá podrost, spousta ležících odumřelých dřev. Foto: Richard Nagel

Vychovali jste mne citlivého a náchylného k nemocem. A pak se museli dlouhé roky bít, ať se přijde "on"

Samostatnou kapitolou (nejen) v Národném parku Šumavsko a v carsko jsou již zmíněné **smrkové monokultury**. Smrk je dřevinou, která vyhovuje chladu a deštivému počasí, proto jej přirozeně **nacházíme** především **v horách**. Přesto **se lidé rozhodli** přestavovat jej i na území šumavského a carského, v názkypných nadmořských výškách a na **rychle vysychajícím písčitém podloží**.

Smrky pÅi nedostatku vody rychle ztrÃ¡cejÃ¡ obranyschopnost: Foto: VÃ¡clav Sojka

MÃ¡lkÃ½ talÃ¡ÅovÃ½ koÅenovÃ½ systÃ©m smrkÅ proto v suchÃ½ch obdobÃ½ch **nedosÃ¡hne k vodÃ½**. Stromy se dostÃ¡vajÃ¡ do stresu. A nejen ony. StrachujÃ¡ se i lidÃ©, protoÅe vÃ¡dÃ¡, Åe **oslabenÃ© stromy** jsou vyhledÃ¡vÃ¡ny lÃ½koÅoutem smrkovÃ½m. **ObÃ¡vanÃ½ âkÅovecâ!** PÅi sebemenÅÃ½m nÃ¡znaku jeho pÅÃ¡tomnosti se jej proto lidÃ© snaÅili co nejrychleji z lesa odstranit.

Usychající smrková 1/2 les je pro lásko 3/4 rouda snadnou kořistí. Foto: Václav Sojka

Pak jste pochopili a snažili se mne změnit. Abych byl silnější a zůstal zeleným...

Kulturní smrčiny dělaly od samého vzniku národního parku **starost** i jeho **lesníkům**. Vytvořili **plán**, jak je **postupně přeměňovat** na lesy, které budou přirozeně bližší. **Nástrojem** ochrany přirody se staly **motorové pily** a **harvestory**. Cílem bylo pustit do lesa **větší množství světla**, aby se mohly vyvíjet přirozeně dříve v jeho blízkých patrech. A **udržet** tak les **v zeleném stavu** co nejdéle.

Přeměna smrkových monokultur v národním parku za pomoci harvestoru. Foto: Václav Sojka

V ideálním případě by se v národních parcích nemělo téměř vůbec kácet, ale ve smrkových monokulturách českého a válcarska se věci měly jinak. Smrčiny díky tomu řádně a u jejich paty se začal rozvíjet **zárodek nového lesa**. Je třeba přiznat, že **veřejnost** vnámala lesnické zřehy spojené s přeměnou lesů **s nedvěrou**. Ochrana přírody a těžká stroje? To nejde moc dohromady.

Nová½ les vyrá½stajÁc½ ve stÁnu dospÁ½lÁ½ch stromÁ½: Foto: VÁ½clav Sojka

Ale sucho a teplo vÁ½s pÁ½edbÁ½hlo. A á½½oná½½ pÁ½iÁ½el vykonat svÁ½j Á½kol...

Do roku **2017** se smrÁ½iny **daÁ½ilo pÁ½emÁ½Á½ovat** pomÁ½rnÁ½ dobÁ½e, za sedmnÁ½ct let existence ná½rodnÁ½ho parku sprÁ½iva **pÁ½etvoÁ½ila zhruba Á½tvrtinu** z nich (a za stejnou dobu nevysadila jedinÁ½ smrk). Ale v roce **2018** se Á½plnÁ½ **zmÁ½nily podmÁ½nky**. V lÁ½tÁ½ nastalo **dlouhodobÁ½ sucho**. TakovÁ½, Á½½e vyschly i ná½kterÁ½ potoky. Tomu navÁ½c pÁ½edchÁ½zely **dvÁ½ vichÁ½ice** á½½ Herwart na podzim 2017 a Friederike na jaÁ½e 2018.

Vyschlá© koryto Brtnická©ho potoka v Náirodnám parku Áeská© Á vÁ½carsko - následek extrémná©ho sucha v roce 2018. Foto: VÁ½clav Sojka

PÁesto, Á¾e se podaÁilo **smrky poÁkozená© vichÁicemi** ze zÁsahovÁ½ch zÁ³n náirodná©ho parku **odstranit**, vznikly v lesÁch **podmÁnky**, která© **lÁ½koÁ¾routu** smrkovÁ©mu **vyhovujÁ**. Ten pak postupná© napadal dalÁ½ smrky oslabená© dlouho trvajÁcám suchem a vysoká½mi letnámi teplotami.

Smrková monokultura jsou náchylná na poškození silnějším větrem (následky jedné z vichřic, které se v letech 2017 a 2019 prohnaly národním parkem). Foto: Václav Sojka

Bojovali jste o máj. Ale pánův rod byla na jeho straně

Správcí národního parku stáje **nezručně naději**, že se podmínky změní a že tedy je **smysluplné** snažit se rychle **postup** i když rouda smrkového **brzdit**, či dokonce zastavit. Mohlo se **ochladit**, zatím **prájet**. Ale k tomu **nedošlo**...

Oslabené smrčiny začal masivně napadat $I\frac{1}{2}$ ko $\frac{3}{4}$ orout smrkové neboli křovec. Foto: Václav Sojka

Křovec se začal **lavinovitě šířit** do porostů, které byly oslabené nejvíce. **Snahy brzdit** jeho postup pokácením napadených stromů, jejich odkorněním a odvozem z lesa **vedly ke vzniku rozsáhlých holých ploch** v samotném nitru národního parku.

Snaha zastavit lavinovitě šířící se kůrovce v zářehových územích národního parku vedla ke vzniku rozsáhlých holin. Foto: Václav Sojka

A pak jste pochopili, proč potřebuji jen vaši dávku. Umám si pomoci sám...

Standardní metody boje proti kůrovci v klimaticky extrémně roce 2018 **nevedly k** očekávanému **výsledku**. Pokud by se na půstupu nic nezměnilo a sucho pokračovalo, **vznikaly by další a další holé plochy**, na kterých by obnovu lesa ztěžovaly extrémně stanovištní podmínky. V létě horko a sucho, v zimě mráz.

Jedny z nejvĚtĚch holin vznikly v PravĚickĚm a ĚrnĚm dole. Foto: VĚclav Sojka

PĚitom **les** uĚ nĚkolikrĚt i pĚmo v nĚrodnĚm parku **ukĚzal**, jak rychle se dokĚe **obnovit sĚm**. TĚeba po poĚru u JetĚichovic v roce 2006. StojĚcĚ **uschlĚ smrky** (v JetĚichovicĚch to byly borovice) pĚi obnovĚ mohou stĚle bĚt k uĚitku. **Poskytnou** cennĚ **stĚn**, zabrĚnĚ vysuĚovĚnĚ a pĚehĚvĚnĚ pĚdy a bĚhem postupnĚho rozkladu dodajĚ pĚdĚ i Ěiviny.

Požár u Jetřichovic z roku 2006 samovolně a rychle zarůstá lesem. Foto: Václav Sojka

Teď vidíte suché stromy a myslíte si, že jsem mrtvý. A přitom jsem tak plný života!

Lidé při pohledu na odumřelé stromy mluví o mrtvém lese. Snad nic není vzdálenějšího skutečnosti. Samozřejmě, **stromy** horního patra lesa odumřely. Samy se však **stávají** životním prostorem pro pestrý hmyz a houby. A na hmyz a houby se následně dostávají další druhy.

Zdělivě mrtvý les - ve stěnu odumřelých stromů - však bují pěkavivě bohatý život. Foto: Václav Sojka

V podrostu díky stěnu a živinám z odumřelých stromů vzniká **prostor pro byliny i dřeviny**. Semena v půdě na jaře vzklíká a během krátké doby **se podrost zazelená**. A v poslední řadě je tu často i stědná patro lesa, dosud malá stromy, které rostly kvůli značnému zastání pomalu, nyní dostávají **nový impuls** pro svůj vývoj.

I suchém les se brzy opět zazelená. Foto: Václav Sojka

Budu zas zdravě a silně. Právě se nadechnu k novému rástku...

Nový les povstane **velmi rychle**. Jeho **tvář** bude **vůz** **jiná**, a **eká** jej **jiná** cesta, než **současně** kulturní **smrčiny**. Na **počátku** **převážně** **tzvaně** **pionérská** **děviny**. **Báza**, je **borovice**. **Postupně** **se** **přidávají** **další**, mezi nimi **buky**, **duby**, **habry**. **Někdy** je **s** **drobnou** lidskou **pomocí**, jako tomu **běží** v **případě** **jedlé** **lokorych**.

Březy rychle obsadí místo uvolněné odumřelými smrkovými lesem. Foto: Václav Sojka

Jistě se můžeme zaměřit na zánik současných smrčín. Právě tak však můžeme být **svědky zrodu lesa** nového, zdravého a divokého. Takového lesa, který může být životnějším prostorem pestřejším mnohdy druhů a který současně slouží jako ložisko, na kterém se může těžit ze sledované chodu přírodních procesů.

Přirození se vyvíjející les je plně životem. Foto: Václav Sojka

Nemějte mu to za zlé. Plně okolí, které mu přiroda dala!

Lehký ročník smrkových. Křovec. Poměrně **malý brouk**, jehož množství se snad ve všech případech. Brouk, jehož se často bojíme, z něj máme **respekt**. Máme jej vinit z toho, že hubá naše smrkové lesy?

Láskořout smrková neboli křovec (skutečně; velikost cca 5 mm). Foto: Václav Sojka

Plňko, kterú mu uložíla **Přroda**. Vyhledívá; **oslabeně smrky** ěi celě skupiny smrků a zahubě je tām, ěe pořá; lásko, kterú proudě ve stromu ěiviny. V pňhodných podmĕnkách se doká; ěe velmi rychle namnožit (v teplých a suchých letech vytvoří aě 4 generace roň!). Prostěli jsme mu stě, a to opakovaně. **Změny klimatu** mu takě hrajě do karet. Neně tedy divu, ěe **se mu dnes tak daň**. I lidě z ně; věak mohou mĕt **uěitek**, vědy zĕtelně ukazuje cestu, kterou by se odpovĕdně lesnĕk jiě nemĕl vydat.

Typická podkorná porostová síť v kůře smrčkového dřeva. Foto: Václav Sojka

Â

- 5096 zobrazená

Sekce webu

[Přehled](#)

Source URL: <https://www.npcs.cz/kurovec-lesy-narodniho-parku>